

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Heli Hietala	Suomi.fi	03.12.2024 10:04:56 UTC+02:00
Esa Aunola	Suomi.fi	03.12.2024 10:31:02 UTC+02:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (6 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

Järjestöyhteistyön ohjeistus kunnille

Ohjeistuksen on laatinut Pohjois-Pohjanmaan maakuntahallituksen nimeämä järjestöneuvottelukunta. Kuntalain 22 §:n mukaan ”Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.”

Järjestöyhdyshenkilö osaksi kunnan arkea

Kuntaan nimetään järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaava järjestöyhdyshenkilö, jonka työtehtävät ja roolit sekä työhön varattu aika on kirjallisesti määritelty. Järjestöyhdyshenkilön tehtävä tulee kiinnittää kunnan organisaatioon ja antaa hänelle mandaatti järjestöjen kanssa toimimiseen sekä järjestöjä koskevien asioiden eteenpäin viemiseen kunnassa.

Kunnan tilat asukkaista koostuvien järjestöjen käyttöön

Kunta tarjoaa järjestöjen käyttöön maksuttomia tiloja silloin, kun toiminta on yleishyödyllistä, maksutonta ja/tai kaikille avointa. Kunnan tulee myös tiedottaa käytettävissä olevista tiloista järjestöille. Tilojen tarjoamisen järjestöjen käyttöön tulee olla tasapuolista ja avointa. Tilojen käyttöön tulee olla selkeät, yhdessä sovitut käytännöt ja ohjeet. Käytänteet ja ohjeet tulee olla helposti saatavilla kunnan verkkosivuilla.

Järjestöavustukset sijoituksena hyvinvointiin ja elinvoimaan

Kunta maksaa avustuksia eri alojen järjestöille. Kunnan tulee myös tiedottaa järjestöille haettavissa olevista avustuksista. Avustuskäytäntöjen tulee olla selkeitä, läpinäkyviä ja tasapuolisia. Järjestöt otetaan mukaan avustusten haku- ja myöntöprosessien suunnitteluun. Käytänteet ja ohjeet tulee olla helposti saatavilla kunnan verkkosivuilla. Avustuksia voivat hakea kuntaan rekisteröityneiden yhdistysten lisäksi yhdistykset ja ryhmät, joilla on toimintaa kunnassa, mutta kotipaikka muualla. Avustusten lisäksi järjestöneuvottelukunnan mukaan kunnan tulee myöntää yhdistyksille väliaikaisrahoitusta hanketoiminnan käynnistämiseksi.

Järjestöt voimavarana kunnan hyvinvointityössä

Järjestöt otetaan mukaan hyvinvointityöhön ja -rakenteisiin kunnassa. Hyvinvointikertomus ja –suunnitelma tulee valmistella yhdessä järjestöjen kanssa. Järjestöjen tuottamaa kokemustietoa ja järjestöjen asiantuntemusta kannattaa hyödyntää kunnan hyvinvointityössä sekä palvelujen kehittämisessä.

Kunta-järjestöyhteistyön käytänteet yhdistysyhteistyöasiakirjaan

Kunnissa laaditaan yhdessä järjestöjen kanssa yhdistysyhteistyöasiakirjan, jossa on määritelty kunta-järjestöyhteistyöhön liittyvät käytänteet.

Oulussa 2.12.2024

Pohjois-Pohjanmaan järjestöneuvottelukunta

Esa Aunola, pj.

Heli Hietala, vpj.

Järjestöyhteistyön ohjeistus kunnille - taustamateriaali

Sisällys

1. Johdanto.....	3
2. Järjestöneuvottelukunta	3
3. Ohjeistuksen tausta.....	3
4. Ohjeistuksen laatimisen prosessi	3
5. Ohjeistuksen sisällöt.....	4
5.1 Järjestöyhdyshenkilö osaksi kunnan arkea.....	4
5.2 Kunnat tilat asukkaista koostuvien järjestöjen käyttöön.....	4
5.3 Järjestöavustukset sijoituksena hyvinvointiin ja elinvoimaan	5
5.4 Järjestöt voimavarana kunnan hyvinvointityössä	5
5.5 Kunta-järjestöyhteistyön käytänteet yhdistysyhteistyöasiakirjaan.....	6
6. Jatkoaskeleet.....	6

1. Johdanto

Kunnissa toimivia järjestöjä ovat mm. kylä-, nuoriso-, kulttuuri-, eläkeläis- ja sosiaali- ja terveysalan yhdistykset sekä liikunta- ja urheilu- sekä metsästysseurat. Kunnan ja järjestöjen toimivalla yhteistyöllä edistetään asukkaiden hyvinvointia ja ylläpidetään kunnan elinvoimaa. Ottamalla järjestöt mukaan strategisina kumppaneina kunnan hyvinvoinnin edistämisen sekä elinvoimatyön suunnitteluun ja toteutukseen edistetään asukkaiden mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa, saada äänensä kuuluviin ja kiinnittyä merkityksellisiin yhteisöihin.

Järjestöissä on sellaista asiantuntemusta ja kokemustietoa, jota ei ole muilla toimijoilla. Järjestöt ovat kunnille myös tärkeä kumppani palveluiden tuotannossa sekä kehittämisessä. Ne täydentävät yleishyödyllisellä toiminnallaan kunnan tarjoamia palveluita.

2. Järjestöneuvottelukunta

Pohjois-Pohjanmaalla on toiminut monialainen järjestöneuvottelukunta vuodesta 2014.

Järjestöneuvottelukunnan toimintakausi on neljä vuotta ja kokoonpanon nimeää maakuntahallitus.

Neuvottelukunnan tehtävänä on

- Osallistua aktiivisesti maakunnan kehittämiseen.
- Tehdä järjestötoimintaa näkyväksi ja tunnetuksi maakunnassa.
- Edistää kansalaisten ja järjestöjen osallistumismahdollisuuksia.
- Tehdä yhteistyötä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen osallisuustyön kanssa.
- Edistää järjestöjen välistä yhteistyötä sekä järjestöjen yhteistyötä julkisen sektorin ja elinkeinoelämän kanssa. (<https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/pohjois-pohjanmaan-liitto/organisaatio/jarjestoneuvottelukunta/>).

3. Ohjeistuksen tausta

Järjestöneuvottelukunta tukee ohjeistuksen avulla Pohjois-Pohjanmaan kuntien järjestöyhteistyötä. Kunnille laadittavan ohjeistuksen taustalla ovat kuntalain kunnille asettamat velvoitteet, maakunnallinen hyvinvointisopimus sekä Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne – hankkeen myötä kertynyt tieto kuntien ja järjestöjen yhteistyön toimivuudesta ja haasteista. Ohjeistusta päivitettiin vuonna 2024 kuntien järjestöyhdyshenkilöille tehdyn kyselyn pohjalta. Alun perin kyseessä oli suositus, mutta päivityksen yhteydessä se muutettiin ohjeistukseksi.

4. Ohjeistuksen laatimisen prosessi

Ohjeistuksen laatiminen kunnille järjestöyhteistyöhön aloitettiin järjestöneuvottelukunnassa toukokuussa 2019. Sisältöjä työstettiin kuntien järjestöyhdyshenkilöiden kanssa syyskuussa. Ohjeistus hyväksyttiin järjestöneuvottelukunnassa joulukuussa 2019 ja lähetettiin kunnille Pohjois-Pohjanmaan liitosta.

Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne –hanke auttoi kuntia vuoden 2020 aikana kirjaamaan omat järjestöyhteistyön käytäntönsä suosituksen pohjalta yhdistysyhteistyöasiakirjan muotoon.

Vuoden 2024 alussa järjestöyhteistyön ohjeistuksen toteutumisen tilannetta selvitettiin järjestöyhdyshenkilöille lähetetyllä kyselyllä. Kyselyyn vastasi 22/30 järjestöyhdyshenkilöä. Tulosten perusteella ohjeistusta päätettiin päivittää.

5. Ohjeistuksen sisällöt

Järjestöneuvottelukunnan ohjeistus kunnille järjestöyhteistyöhön sisältää viisi teemaa: järjestö-yhdyshenkilö osaksi kunnan arkea, kunnan tilat asukkaista koostuvien järjestöjen käyttöön, järjestö-avustukset sijoituksena hyvinvointiin ja elinvoimaan, järjestöt voimavarana kunnan hyvinvointityössä ja kunta-järjestöyhteistyön käytänteet yhdistysyhteistyöasiakirjaan.

5.1 Järjestöyhdyshenkilö osaksi kunnan arkea

Kuntaan nimetään järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaava järjestöyhdyshenkilö, jonka työtehtävät ja roolit sekä työhön varattu aika on kirjallisesti määritelty. Järjestöyhdyshenkilön tehtävä tulee kiinnittää kunnan organisaatioon ja antaa hänelle mandaatti järjestöjen kanssa toimimiseen sekä järjestöjä koskevien asioiden eteenpäin viemiseen kunnassa.

Kunnan järjestöyhdyshenkilönä voi toimia esim. hyvinvointikoordinaattori, vapaa-ajanohjaaja, nuorisotyöntekijä, kulttuurituottaja, yhteisö- tai kyläasiamies tai sivistys- ja kulttuurijohtaja. Järjestöyhdyshenkilön tehtävässä kannattaa huomioida kaikki kunnan toimialat sekä järjestöjen osallisuus.

Kunnassa päätetään siitä, mitä tehtäviä järjestöyhdyshenkilön toimenkuvaan kuuluu ja paljonko tehtävään voi käyttää työaika. Tehtävät kirjataan työnkuvaan ja määritellään työaika, joka on mahdollista käyttää tehtävän suorittamiseen. Työaika tulee varata riittävästi huomioiden kunnan yhdistysten tarpeet. Pienessä kunnassa riittänee yksi järjestöyhdyshenkilö ja isommissa kaupungeissa yhdyshenkilöitä voidaan tarvita useita.

Järjestöyhdyshenkilöksi kannattaa nimittää henkilö, joka tuntee järjestöjä ja järjestötoimintaa laajasti. Järjestöyhdyshenkilön ja kunnan hyvinvointiyhdyshenkilön välinen työnjako kannattaa selkeästi määritellä (mikäli kyseessä ei ole sama henkilö) ja järjestöyhdyshenkilön on hyvä olla kunnan hyvinvointiryhmän jäsen. Järjestöyhdyshenkilön tulee saada tietoa kunnan eri toimialoilta järjestöihin ja järjestöyhteistyöhön liittyen. Järjestöyhteistyötä tehtäessä on syytä huomioida myös kunnan vaikuttamistoimielimet, joissa järjestöjen on hyvä olla mukana.

Järjestöyhdyshenkilön työnkuvaan sisältyy esim.

- järjestöjen ja kunnan välisen yhteistyön koordinointi ja tukeminen eri tavoin,
- säännöllinen yhteydenpito järjestöihin,
- järjestöjen neuvominen rahoitusten hakemisessa,
- kaikille järjestöille suunnattujen tapaamisten järjestäminen,
- yhteistyö kunnan hyvinvointiyhdyshenkilön kanssa,
- yhteistyö muiden kuntien järjestöyhdyshenkilöiden kanssa (mm. osallistamalla hyvinvointi- ja järjestöyhdyshenkilöille järjestettäviin yhteisiin tapaamisiin) sekä
- yhteistyö maakunnan hyvinvointiyhdyshenkilöiden kanssa.

Tieto järjestöyhdyshenkilöstä ja hänen tehtävistään tulee olla helposti löydettävissä esim. kunnan nettisivuilta.

5.2 Kunnat tilat asukkaista koostuvien järjestöjen käyttöön

Kunta tarjoaa järjestöjen käyttöön maksuttomia tiloja silloin, kun toiminta on yleishyödyllistä, maksutonta ja/tai kaikille avointa. Kunnan tulee myös tiedottaa käytettävissä olevista tiloista järjestöille. Tilojen tarjoamisen järjestöjen käyttöön tulee olla tasapuolista ja avointa. Tilojen käyttöön tulee olla selkeät, yhdessä sovitut käytännöt ja ohjeet. Käytänteet ja ohjeet tulee olla helposti saatavilla kunnan verkkosivuilla.

Tilojen tulee olla tarkoituksenmukaisia ja esteettömiä. Tiloista käydään säännöllisesti vuoropuhelua järjestöjen kanssa, jotta tarpeet ja yhdessä sovitut käytännöt ovat ajan tasalla. Järjestöt otetaan mukaan myös uusien tilojen sekä vanhojen tilojen korjausrakentamisen suunnitteluun.

Tilojen tiedot tulee löytyä kunnan nettisivuilta: kenelle tilat on tarkoitettu, mitä tiloja on käytössä, paikkamäärä ja varustus, sähköinen varauskalenteri sekä tilojen maksuttomuus tai mahdolliset hinnat.

5.3 Järjestöavustukset sijoituksena hyvinvointiin ja elinvoimaan

Kunta maksaa avustuksia eri alojen järjestöille. Kunnan tulee myös tiedottaa järjestöille haettavissa olevista avustuksista. Avustuskäytäntöjen tulee olla selkeitä, läpinäkyviä ja tasapuolisia. Järjestöt otetaan mukaan avustusten haku- ja myöntöprosessien suunnitteluun. Käytänteet ja ohjeet tulee olla helposti saatavilla kunnan verkkosivuilla. Avustuksia voivat hakea kuntaan rekisteröityneiden yhdistysten lisäksi yhdistykset ja ryhmät, joilla on toimintaa kunnassa, mutta kotipaikka muualla. Avustusten lisäksi järjestöneuvottelukunta suosittaa kuntaa myöntämään yhdistyksille väliaikaisrahoitusta hanketoiminnan käynnistämiseksi.

Kunnissa toimivia järjestöjä ovat mm. kylä-, nuoriso-, kulttuuri-, eläkeläis- ja sosiaali- ja terveysalan yhdistykset sekä liikunta- ja urheilu- sekä metsästysseurat. Järjestöavustukset ovat kunnan sijoitus elinvoimaan sekä järjestöjen hyvinvointia tukevaan ja ehkäisevään toimintaan. Kohdeavustuksien lisäksi kuntien tulee myöntää yleisavustuksia järjestöjen perustoiminnan turvaamiseksi.

Järjestöavustukset voidaan kunnassa keskittää ”yhdele luukulle”, jolloin kunta saa kokonaiskuvan toimijoista sekä toiminnoista, joihin avustusta haetaan. Järjestöavustuksia kannattaa maksaa siitä kunnasta, missä toiminta tapahtuu - ei sen mukaan, missä järjestön kotipaikka on.

Järjestöjen tasapuolisella kohtelulla ei tarkoiteta tasapäistämistä: kunnassa on hyvä tunnistaa järjestöistä löytyvää erityisosaamista. Avustusten hakemiseen tulee olla selkokieliset ohjeet: mikä taho voi hakea, vaikuttaako järjestön koko tai jäsenmäärä myöntämiseen, mitä kriteerejä toiminnan arvioimiseen käytetään. Avustusten hakuajoista, kriteereistä, maksuajoista ja päätöksistä tulee avoimesti tiedottaa esim. kunnan nettisivuilla, yhdistysilloissa ja lehdissä.

Kunta voi tukea järjestöjä avustusten lisäksi myös mm. kannustamalla ja tukemalla hankkeiden hakemisessa, myöntämällä väliaikaislainaa hankkeiden toteuttamiseen, sijoittamalla tukityöllistettyjä edelleen järjestöihin sekä tarjoamalla ilmaista ilmoitustilaa esim. kuntatiedotteessa ja kunnan nettisivuilla.

5.4 Järjestöt voimavarana kunnan hyvinvointityössä

Järjestöt otetaan mukaan hyvinvointityöhön ja -rakenteisiin kunnassa. Hyvinvointikertomus ja –suunnitelma tulee valmistella yhdessä järjestöjen kanssa. Järjestöjen tuottamaa kokemustietoa ja järjestöjen asiantuntemusta kannattaa hyödyntää kunnan hyvinvointityössä sekä palvelujen kehittämisessä.

Kunnan hyvinvointityön rakenteissa, esim. hyvinvointiryhmässä, tulee olla järjestöedustaja/-edustajia mukana. Yhteistyön sujuvuuden varmistamiseksi kunnassa on hyvä sopia käytettävästä hyvinvointityön kielestä ja termistöstä.

Tulevissa hyvinvointikertomuksissa ja -suunnitelmissa tulee kuvata

- 1) järjestöyhteistyön rakenteita, kuten järjestöyhdyshenkilöitä, järjestöyhteistyön käytäntöjä sekä sopimuksia järjestöjen kanssa,
- 2) järjestöjen toimintaedellytysten tukemista, kuten järjestöavustusten maksamista ja summia, maksuttomien tilojen tarjoamista järjestöille sekä kunnan roolia järjestötoiminnasta viestimisessä (esim. lähellä.fi-palvelua hyödyntäen) sekä

- 3) järjestöjen moninaisia rooleja kunnan kumppaneina hyvinvoinnin ja terveyden sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisen lisäksi myös mm. kokemustiedon tuottajina, kunnan kehittämistyössä, työllisyyden edistämisessä sekä kuntakuvan, viihtyisyyden ja matkailun edistämisessä.

Kunnissa tarvitaan tietoa järjestöistä sekä järjestöjen tuottamaa hyvinvointitietoa. Esimerkiksi seuraavat asiat olisi hyvä tunnistaa: järjestöt ja tiedot niiden toiminnasta toimialoittain, kohderyhmittäin tai ikäryhmittäin, (avustettuun) toimintaan osallistuvien osuus, vapaaehtoisten lukumäärä ja vapaaehtoistunnit, järjestöjen tuottama tieto kohderyhmästään sekä tieto järjestöjen toimintaedellytyksistä kunnassa.

Tietoa järjestöjen toiminnasta saadaan esim. valtakunnallisista rekistereistä, järjestöjen sähköisiltä alustoilta (esim. järjestötietopalvelu lähellä.fi) sekä järjestöjen raporteista (esim. selvitys kunnalle avustuksista). Lisäksi olisi hyvä selvittää, millaista tietoa järjestöillä on valmius tuottaa toiminnastaan (esim. kokemustieto). Järjestötiedon lähteiden löydyttyä voidaan kehittää tiedonkeruun menetelmiä ja käytäntöjä (esimerkiksi järjestökyselyt, avustusten käytön raportit tai kokemustiedon kyselyt).

5.5 Kunta-järjestöyhteistyön käytänteet yhdistisyhteistyöasiakirjaan

Kunnissa laaditaan yhdessä järjestöjen kanssa yhdistisyhteistyöasiakirjan, jossa on määritelty kunta-järjestöyhteistyöhön liittyvät käytänteet.

Asiakirjan tarkoituksena on koota yhteen yhdistyksien kanssa tehtävän yhteistyön käytänteet ja toimia järjestöjen kanssa yhteistyötä tekevien työntekijöiden käsikirjana. Asiakirjassa käsitellään vähintään tilojen käyttö, avustuskriteerit, hyvinvointityö, yhdistysten viestintä ja järjestöyhdyshenkilön tehtävät.

Yhdistisyhteistyöasiakirja tulee laatia yhteistyössä paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Kunta ja yhdistykset päättävät yhdessä, kuinka usein yhteistyöasiakirjaa päivitetään ja käytäntöjä tarkistetaan (esim. vuosittain/valtuustokausittain). Yhdistyksiltä kysytään säännöllisesti kokemuksia yhteistyön toimivuudesta esim. yhdistysiltojen yhteydessä, ja tarvittaessa käytäntöjä muutetaan, jotta yhteistyö on sujuvaa ja toimivaa sekä kunnan että yhdistysten näkökulmasta.

6. Jatkoaskeleet

”Järjestöyhteistyön ohjeistus kunnille” tulee käsitellä kunnissa vuosittain talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Ohjeistuksen toteutumista seurataan säännöllisesti.